

6.4.3. Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět *Vlastivěda* vychází ze vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* RVP ZV. V návaznosti na vyučovací předmět *Prvouka* přináší žákům základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti. Seznamuje žáky s nejvýznamnějšími osobnostmi a událostmi regionálních, národních a evropských dějin, integruje poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a osobního života žáků s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu, televize, uvádí je do souvislostí a v potřebné míře zobecňuje. Vzdělávací obsah předmětu a převážně činnostní charakter výuky směřují zejména k tomu, aby si žáci přirozeným způsobem vytvořili kladný vztah ke své rodině, škole, obci, regionu a zemi a ve které žijí a současně aby nabyli povědomí sounáležitosti se zeměmi integrované Evropy a s jinými demokratickými zeměmi světa. Hlavním cílem předmětu je vybavit žáka dostatečně pevnými základy jeho osobní a národní identity, a vytvořit mu podmínky pro jeho pozdější orientaci a uplatnění ve společnosti (v rámci České republiky i ostatních zemí Evropské unie).

Obsahové, organizační a časové vymezení

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu *Vlastivěda* vytváří přirozené základy pro výuku vyučovacích předmětů *Dějepis*, *Zeměpisu* a *Občanská a rodinná výchova* ve vyšších ročnících školy a je členěn do tří základních tematických okruhů: *Místo, kde žijeme*, *Lidé kolem nás* a *Lidé a čas*. Rozsah a hloubku konkretizovaného učiva volí vyučující s ohledem na konkrétní místní podmínky, potřeby a zájem žáků; rychlost postupu přizpůsobuje aktuální úrovni poznávacích schopností žáků a jejich dosavadní životní zkušenosti. Tematické okruhy se společnými prvky vhodně a funkčně propojují.

V tematickém okruhu *Místo, kde žijeme* se žáci seznamují se základními poznatky o krajině, minulosti a současnosti své obce (regionu, vlasti). Získávají základní informace o Evropě, ostatních kontinentech a jejich zemích. Učí se orientovat v terénu, pracovat s mapami, používat získané vědomosti v praktických situacích. Učí se vyvodit správné závěry pro bezpečnou cestu, uvědomují si rizika a vztahy mezi sšemi účastníky silničního provozu, zejména v roli cyklisty. V tematickém okruhu *Lidé kolem nás* žáci poznávají různé druhy lidské práce a učí se chápat jejich souvislost s přírodními podmínkami, poznávají, jak se činnosti lidí odrážejí v tvářnosti krajiny, charakteru staveb a v rozmanitých památkách. Žáci poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). V tematickém okruhu *Lidé a čas* se žáci učí orientovat v dějích a v čase. Poznávají, jak události postupují v čase a utvářejí historii věcí a dějů, vycházejí od nejznámějších událostí v obci a regionu a postupují se k nejdůležitějším okamžikům v historii naší země. Získávají odpovědný vztah ke kulturnímu bohatství vlasti, k jejímu přírodnímu prostředí, kulturnímu dědictví a historickým památkám. Vytvářejí si základní představu o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedství vlasti.

Vyučovací předmět Vlastivěda se vyučuje ve 2 hodinové týdenní dotaci ve 4. ročníku a ve 2 hodinové týdenní dotaci v 5. ročníku (celkem 4 hodiny). Výuka probíhá převážně v kmenových třídách, část i mimo budovu školy (tematické vycházky a exkurze, návštěva památek, veřejné knihovny apod.). Velký význam má cílené vedení žáků k samostatnému vyhledávání, získávání a zkoumání informací z různých dostupných zdrojů (literatura, rozhlas, televize, tisk, členové rodiny, lidé v nejbližším okolí apod.).

Výchovné a vzdělávací strategie

KOMPETENCE K UČENÍ

vést žáky k zodpovědnosti za své vzdělávání, umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

- Vedeme žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělávání a za jejich „budoucnost“ - připravujeme je na celoživotní učení.
- Ve výuce zřetelně rozlišujeme základní (nezbytné, klíčové, kmenové) učivo a učivo rozšiřující (doplňující).
- Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace z různých zdrojů.

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů

- Na modelových příkladech učíme žáky algoritmu řešení problémů.
- Podporujeme netradiční (originální) způsoby získávání informací.
- Ve škole i při mimoškolních akcích průběžně monitorujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

vést žáky k otevřené, všestranné a účinné komunikaci

- Podporujeme různé formy komunikace (s místními obyvateli, pamětníky, pracovníky regionálních muzeí, knihoven, apod.).
- Klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace.
- Vedeme žáky k tomu, aby předávali své zkušenosti a poznatky z cestování svým spolužákům.
- Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a zkušenosti (školní časopis, místní tisk, web, ppt. prezentace).

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých

- Učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce.
- Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role.

- Učíme žáky kriticky hodnotit práci (význam) týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci (význam) ostatních členů týmu.
- Podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují.
- Učíme žáky chápat různé sociální postavení různých lidí v historii naší země a vyvozovat analogie k současnosti.

KOMPETENCE OBČANSKÉ

vychovávat žáky

- jako svobodné občany, plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých,
- jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí,
- jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích
- Podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií, složkami IZS apod.
- Učíme žáky základům demokracie, tolerance a vzájemného soužití.
- Vedeme žáky k národní hrdosti, k ochraně životního prostředí, kulturního a přírodního bohatství, k myšlence "evropanství".

KOMPETENCE PRACOVNÍ

vést žáky k pozitivnímu vztahu k práci, naučit žáky používat při práci vhodné materiály, nástroje a technologie, naučit žáky chránit své zdraví při práci, pomoci žákům při volbě jejich budoucího povolání

- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci. Žádnou práci netrestáme, kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme.
- Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí. Měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky.
- Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi a s jejich možnostmi budoucího pracovního uplatnění v rámci Evropské unie – cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ

- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace
- využíváme s žáky PC programy na procvičování a upevňování učiva

Vlastivěda: 4. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata, vazby, přesahy
určí a vysvětlí polohu svého bydliště určí světové strany v přírodě a podle mapy popíše polohu ČR v Evropě předvede dovednost práce s mapou, ukáže na mapě polohu ČR a sousedních států členění území ČR uvede symboly našeho státu prokáže bezpečný pohyb na kole, popíše výbavu cyklisty a jízdního kola, zná způsob a pravidla bezpečné jízdy na kole naplánuje jednoduchý cyklistický výlet, vybere bezpečné místo pro pohyb na kole rozezná vybrané značky, používá reflexní doplňky žák zvládne dopravní testy a jízdy na dopr. hřišti, získá „Průkaz cyklisty“ ve skupině se spolužáky sestaví základní pravidla soužití ve škole uvede příklady, čím se lidé liší vysvětlí pojem kultura, na konkrétních příkladech ze svého okolí uvede různé podoby a projevy kultury seznámí se s hlavními událostmi nejstarších českých dějin porovná na konkrétních příkladech způsob života a práce předků v minulosti a současnosti zná některé báje a pověsti	místo, kde žijeme - poloha a povrch ČR, vodstvo ČR - počasí a podnebí ČR, - půda a zemědělství, nerostné suroviny, průmysl - ochrana přírody - grafické znázornění povrchu – mapy, plány - světové strany, státní symboly - bezpečná cesta jízdy na kole - způsob jízdy na kole, výbava kola, cyklisty, cyklista na silnici, křižovatce - rodinný cyklistický výlet, zásady správného chování - testování na dopravním hřišti lidé kolem nás - práva a povinnosti žáků školy - právní ochrana občanů a majetku - podoby a projevy kultury lidé a čas - orientace v čase - dějiny jako časový sled událostí - letopočty, kalendáře - báje, mýty, pověsti - Staré pověsti české	INT ČJ, TV PT 1 – TO 1 Rozvoj schopností poznávání - Cvičení smyslového vnímání PT1 - TO 2 Poznávání lidí - Popis osoby, rozdíly mezi lidmi, cvičení smyslového vnímání PT1 - TO 3 Řešení problémů a rozhodovací dovednosti - Dovednosti pro řešení problémů, mezilidské vztahy

Vlastivěda: 5. ročník		
Výstupy žáka:	Konkretizované učivo:	Průřezová témata
zná letopočet vzniku ČR, jméno prvního a současného prezidenta zná pojmy vláda, parlament, zákon umí najít na mapě ČR jednotlivé kraje a popsat jejich polohu umí najít významná města, řeky apod. v jednotlivých oblastech seznámí se s pojmy kolektivní obrana a armáda s pomocí mapy umí porovnat hustotu osídlení, zalesnění, průmysl v jednotlivých oblastech orientuje se na mapě, ukáže polohu sousedních států vyhledá na mapě evropské státy a významná evropská města dokáže stručně charakterizovat stát EU bezpečně ovládá pravidla chodce a cyklisty, poznává vztahy účastníků silničního provozu, odhadne dopravní situaci, snaží se předcházet nebezpečí rozeznává další dopravní značky charakterizuje svými slovy způsob života lidí v různých etapách historie zná významné osobnosti a umí je zařadit do příslušného období Karel IV., Jan Hus, Masaryk objasní historické důvody státních svátků a významných dnů umí popsat rozdíly ve způsobu života v minulosti a dnes umí popsat charakteristické rysy způsobu života v pravěku, středověku a dnes uvede některý významný globální problém a navrhne způsob jeho řešení	místo, kde žijeme - naše vlast – domov, krajina, národ, státní správa a samospráva, státní symboly - problémy kolektivní obrany a úkoly armády - regiony ČR – vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby, obchod - Evropa a svět – kontinenty - sousedé ČR a evropské státy - Evropská unie - silniční provoz – na chodníku, silnice, křižovatky, přecházení silnice - cyklista – výbava jízdního kola a cyklisty, bezpečná jízda, křižovatka, chodec a cyklista - volný čas a sport. aktivita, prázdniny vzhledem k silničnímu provozu lidé a čas - proměny způsobu života - bydlení, předměty denní potřeby - průběh lidského života - státní svátky a významné dny - dějiny jako časový sled - kalendáře, letopočet, generace lidé kolem nás - základní globální problémy – sociální, konzumní společnost, přírodní prostředí	PT3 – TO1 – INT ČJ Život dětí v okolních zemích (zvyky a tradice)